

Jaarverslag Erfgoedcommissie 2017

Gemeente Lochem

Voorwoord

Geachte belangstellenden,

Voor u ligt het jaarverslag 2017 van de nieuw benoemde Erfgoedcommissie. De overgang van de oude Monumentencommissie naar de nieuwe Erfgoedcommissie is vooreerst een gelegenheid de vertrekkende leden van de oude Monumentencommissie te bedanken voor hun inzet en hun bijdragen en de nieuw aangetreden leden welkom te heten. Voor hen ligt een schone taak om met de blijvende leden inhoud te geven aan het nieuwe gemeentelijke erfgoedbeleid en aan het werk van de nieuwe Erfgoedcommissie.

De heroriëntatie van het gemeentelijk erfgoedbeleid heeft in 2017 haar beslag gekregen; meer inbreng van monumenteneigenaren en meer begeleiding voor hen.

Met de in ontwikkeling zijnde cultuurhistorische waardenkaart komt er ook een ruimer kader beschikbaar voor duiding van het culturele erfgoed in de gemeente Lochem en maakt belangen in zijn diverse facetten duidelijker. Het zal het werk van de Erfgoedcommissie verdiepen.

Tot slot van dit voorwoord een woord van dank aan onze wethouder voor zijn politieke steun en aan onze secretaris, die ons functioneren mogelijk maakt. Wij zien uit naar voortzetting van de vruchtbare samenwerking met al onze "stakeholders".

Ir. J.A.M. Giesen

Voorzitter Erfgoedcommissie Gemeente Lochem

Organisatie en procedure

Op 10 oktober 2016 heeft de gemeenteraad ingestemd met het visiedocument "Herijking erfgoedbeleid gemeente Lochem". Dit visiedocument geeft richting aan een ontwikkelingsgericht en stimulerend gemeentelijk erfgoedbeleid. Deze visie gaat eveneens in op de samenstelling en werkzaamheden van de gemeentelijke erfgoedcommissie. Naast een naamsverandering van monumentencommissie naar erfgoedcommissie is ook de samenstelling van de commissie gewijzigd. De werkwijze en samenstelling van de commissie zijn vastgelegd in de op 10 april 2017 door de gemeenteraad vastgestelde "Verordening erfgoedcommissie Lochem 2017".

Taak erfgoedcommissie

De gemeentelijke erfgoedcommissie heeft tot doel om het college van burgemeester en wethouders gevraagd en ongevraagd te adviseren bij aanvragen voor een omgevingsvergunning bij monumenten en binnen het beschermd stadsgezicht en andere aangelegenheden die van belang zijn voor de behartiging van het erfgoed in de gemeente Lochem.

Samenstelling

In 2017 wijzigde niet alleen de naam van de commissie, maar ook hebben we afscheid genomen van een aantal leden van de commissie en een aantal nieuwe leden verwelkomd.

Na vele jaren lid te zijn geweest van de monumentencommissie van de gemeente Lochem en zelfs nog van de commissies van de toenmalige gemeenten Gorssel en Lochem hebben we op 15 augustus 2017 afscheid genomen van de heren G.A. Keijzer en H.G. Pelgrum en mevrouw W.J. Nijenhuis. Via deze weg willen wij hen nogmaals danken voor hun jarenlange inzet voor het erfgoed van de gemeente Lochem.

Samenstelling monumentencommissie tot en met 15 augustus:

De heer J.A.M. Giesen	Voorzitter
De heer G.A. Keijzer	Bouwhistorische adviseur (mandaat advisering bouwplannen)
Mevrouw W.J. Nijenhuis	Tuin- /landschapsarchitectuur
Mevrouw A.G.J. Jansen	Historisch Genootschap Lochem Laren Barchem
De heer H.G. Pelgrum	Historische vereniging De Elf Marken
De heer C.J. Frank	Architectuur- en bouwhistoricus, erfgoeddeskundige (extern adviseur)

In de vergadering van 20 december 2017 hebben we een aantal nieuwe leden mogen verwelkomen.

Zij stellen zich graag zelf aan u voor:

De heer H. (Henk) Hietbrink

Mijn naam is Henk Hietbrink (69) en ben samen met mijn vrouw (Jannie) woonachtig in Epse. Mijn beroep was voorheen aannemer in de bouw, maar geniet nu met volle teugen van mijn pensioen. In het verenigingswerk steek ik veel (vrije) tijd en heb daar bijna een dagtaak aan. Mijn grootste passie is de natuur en d.m.v. van lezingen in het hele land hierover vertellen en in het bijzonder over de terugkeer van de ooievaar in Nederland.

Maar ook de historie van mijn eigen leefomgeving heeft mijn interesse en ben al vele jaren verbonden aan de historische vereniging De Elf Marken te Gorssel. Aan mij is gevraagd of ik namens genoemde vereniging zitting wilde nemen in de erfgoedcommissie van de gemeente Lochem. Hieraan heb ik gehoor gegeven en hoop een bescheiden bijdrage te mogen leveren om de historie van onze omgeving levendig te houden.

De heer V.C. (Vincent) Sleebe

Mijn naam is Vincent Sleebe. Ik zit in de Erfgoedcommissie namens de eigenaren van (potentiële) gemeentelijke monumenten. Zelf heb ik in een oude smederij, die nog grotendeels intact is, in de Kring van Dorth op de plaats waar ooit herberg De Roskam stond. Ik ben historicus van huis uit maar al vele jaren werkzaam in het archiefwezen. Behalve als eigenaar vind ik het erfgoedbeleid natuurlijk ook vanuit mijn historische achtergrond heel interessant. Daarnaast vind ik het van belang om te zorgen dat wonen in een historisch pand niet perse betekent dat er niets meer mee kan. Juist het evenwicht tussen bewaren en aanpassen aan de eisen van vandaag maakt het erfgoedbeleid voor mij zo spannend.

Mevrouw B.T. (Boukje) Overbeek

Sinds 2001 werk ik bij het Gelders Genootschap als adviseur erfgoed. Mijn werkzaamheden richten zich op de volgende zaken:

- projecten op het gebied van herbestemming en transformatie;
- projecten op het gebied van duurzame monumentenzorg;
- bouwplanadvisering;
- inventarisatie en waardenstelling van gebouwen en gebieden;
- bouwhistorisch onderzoek en bouwhistorische begeleiding van restauraties;
- bouwtechnische begeleiding van restauraties;
- opstellen van cultuurhistorisch beleid.

Daarnaast heb ik, namens het Gelders Genootschap, zitting in diverse commissies ruimtelijke kwaliteit, cultuurhistorische adviescommissies en monumentencommissies, waaronder de commissie Ruimtelijke Kwaliteit en Cultuurhistorie van Zutphen, de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit van Ede en de Monumentencommissie van Oost Gelre.

Wat mij in het werk aanspreekt is het levend en zichtbaar houden van geschiedenis. Voor mij is het de opgave om samen met eigenaren, bewoners, gebruikers hedendaagse oplossingen te vinden om ons erfgoed, in alle opzichten, duurzaam te gebruiken.

Samenstelling erfgoedcommissie vanaf november 2017:

De heer J.A.M. Giesen	Voorzitter
Mevrouw B.T. Overbeek	Bouwhistorische adviseur (mandaat advisering bouwplannen)
De heer V.C. Sleebe	Monumenteneigenaar
Mevrouw A.G.J. Jansen	Historisch Genootschap Lochem Laren Barchem
De heer H. Hietbrink	Historische vereniging De Elf Marken
De heer C.J. Frank	Architectuur- en bouwhistoricus, erfgoeddeskundige (extern adviseur)

De heer A. de Bert is aangewezen als secretaris van de monumentencommissie en is geen lid van de commissie. De heer De Bert is werkzaam als beleidsmedewerker Ruimte bij de gemeente Lochem.

In 2017 is de erfgoedcommissie 4 keer bij elkaar geweest. De heer Keijzer en mevrouw Overbeek zijn met mandaat van de commissie met enige regelmaat aangeschoven bij welstandvergaderingen om te adviseren over bouwplannen met betrekking tot monumenten of het beschermde stadsgezicht Berkeloord.

Adviezen

In de gemeente Lochem zijn 188 objecten aangewezen als rijksmonument, 331 objecten hebben een gemeentelijke monumentenstatus en het villapark Berkeloord in Lochem is aangewezen als rijksbeschermd stadsgezicht. Bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning of een vooroverleg daartoe adviseert de commissie het gemeentebestuur.

Monumentencoach

Per 1 september is de heer M. Haitink door gemeente ingehuurd als monumentencoach. De monumentencoach is er voor alle monumenteigenaren voor onder andere vragen over bouwkundige gebreken en isolatie tot aan de mogelijke vergunningsplicht voor verschillende werkzaamheden. Met name in het vooroverlegtraject voorafgaand aan een vergunningaanvraag kan de monumentencoach een belangrijke rol vervullen.

Overzicht adviezen (vooroverleg) omgevingsvergunningen

In 2017 heeft de monumentencommissie het college van burgemeester en wethouders geadviseerd over de volgende aanvragen (vooroverleg) omgevingsvergunning:

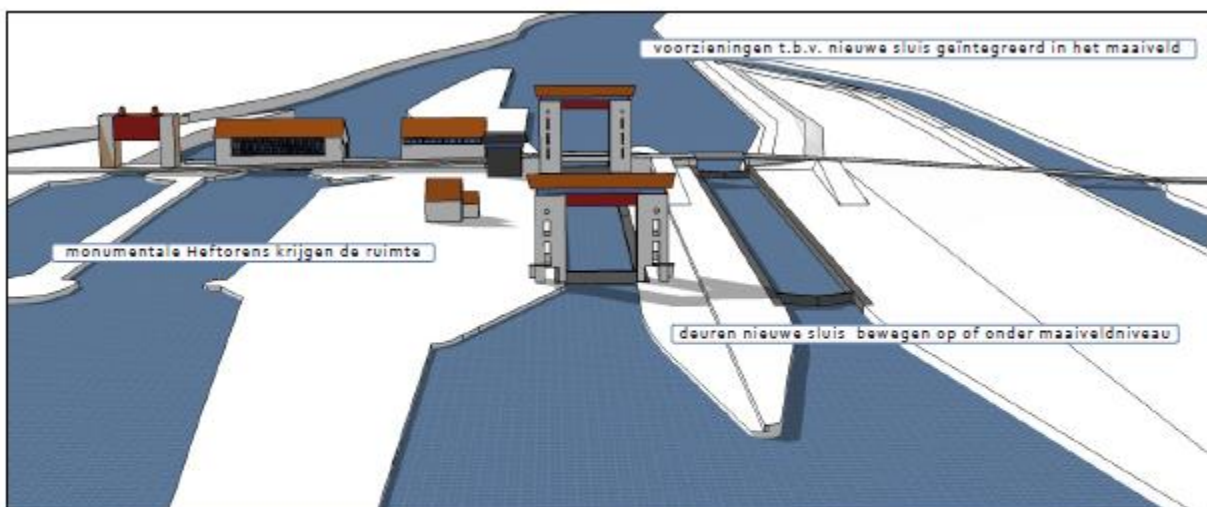
Binnenweg 1 Eefde: Oprichten woning en schuur

In verband met de ligging binnen de rijksbeschermd buitenplaats De Voorst is de aanvraag voorgelegd aan de erfgoedcommissie en RCE.

Kapperallee 53 Eefde: Realiseren sluis inclusief beneden- en boven hoofd, uitkijkplatform, wandconstructies en bouwwerken op midden eiland.

Het plan laat zien dat de aangevraagde nieuwe sluis, noordersluis, geen directe gevolgen heeft voor het monumentale sluisencomplex. De landschappelijke inpassing is vooral een stedenbouwkundige aangelegenheid. Hiervoor is de gemeentelijke stadsarchitect aangehaakt in het projectteam. Uit de omschrijving valt op te maken dat er rekening wordt gehouden met de bestaande sluis door trillingsarm te werken om eventuele schade te beperken.

Het advies van de erfgoedcommissie is dan ook positief, de aanleg van een nieuwe sluis heeft geen significante nadelen voor de bestaande sluis en heeft een positief effect op het sluisencomplex doordat door de nieuwe ontwikkelingen ook de bestaande sluis en gemaal op termijn hersteld zullen gaan worden.

Nieuweweg 54 Lochem: Het verbouwen van de berging en het verplaatsen van de keldertrap

Marinus Naefflaan 4 Lochem: Het vervangen van enkel naar dubbel glas

Nieuwbouwplan Nieuweweg: In het kader van vooroverleg is een schetsplan aan de commissie voorgelegd voor de bouw van een nieuw gebouw met meerdere woningen.

De commissie heeft de initiatiefnemer geadviseerd om de mogelijkheid tot herstel en behoud van de waterpartij aan de voorzijde van het perceel nader te onderzoeken. Deze waterpartij maakt onderdeel uit van het oorspronkelijk ontwerp van het beschermde stadsgezicht Berkeloord. Een nader uitgewerkt plan ziet de commissie met belangstelling tegemoet.

Ruïnelaan 1 en 3 Lochem: Het verbouwen van een woning en het plaatsen van dakramen.

Westerwal 8-9 Lochem: Saneren/vernieuwen van een asbesthoudend dakbeschot.

Herijking erfgoedbeleid

In september 2016 heeft de gemeenteraad het visiedocument “Herijking gemeentelijke erfgoedbeleid Lochem” vastgesteld. Dit visiedocument is in de periode 2014 tot begin 2015 opgesteld door een werkgroep van monumenteneigenaren. De commissie heeft dit traject destijds met veel belangstelling gevolgd en waar mogelijk ondersteund.

De hoofdlijnen van de herijking van het gemeentelijke erfgoedbeleid zijn:

- Geen rechten zonder plichten: Het toekomstig erfgoedbeleid moet uitgaan van een evenwichtig beleid dat recht doet aan het algemeen belang en het belang van de eigenaar.
- Koesteren en herontwikkelen: Monumentenbeleid betekent naast koesteren, inzetten op ontwikkelen en hergebruik.
- Dialoog: Eigenaren en gemeente trekken van meet af aan gezamenlijk op als gelijkwaardige partners en streven naar het vinden van een gezamenlijk oplossing die recht doet aan alle belangen.
- Integraliteit en ketenbenadering: Cultuurhistorie is een vast en waardevol onderdeel in de planvorming en ruimtelijke processen binnen de gemeente.

Als uitvloeisel van de herijking van het erfgoedbeleid is in 2017 de samenstelling van de commissie gewijzigd, de heer Haitink ingehuurd als monumentencoach en hebben RAAP en MAB de opdracht gekregen een cultuurhistorische waardenkaart op te stellen. De commissie heeft dit proces met veel belangstelling gevolgd en zal dit blijven doen en wanneer nodig het bestuur hierin adviseren.

Digitalisering bouwarchief

In het jaarverslag van 2016 schreven wij over de digitalisering van het bouwarchief:

“De gemeente heeft haar bouwarchief gedigitaliseerd. Het digitale archief zal het fysieke archief vervangen. De gemeente heeft beslist om het fysieke archief te vernietigen. De historische verenigingen zijn benaderd door de gemeente. Zij kunnen aangeven wat zij analoog willen behouden. Bijvoorbeeld werk van bepaalde architecten. De commissie is van mening dat als het bouwarchief vernietigd moeten worden, er dan wel de tijd genomen moet worden om een selectie te maken. Hiervoor moeten criteria worden opgesteld. De commissie heeft de verenigingen haar ondersteuning aangeboden.”

Helaas heeft de commissie moeten constateren dat de beide historische verenigingen in een gezamenlijke brief gericht aan de gemeente hebben aangegeven af te zien van het opvragen van analoge archiefstukken. De commissie was hier erg verbaasd en teleurgesteld over en heeft nogmaals haar bezorgdheid geuit over de vernietiging van het bouwarchief, dat veel originele stukken bevat. Hoewel de datum van vernietiging (2020) nadert, hoopt de commissie dat er in de nog resterende tijd naar een goede oplossing wordt gevonden voor (in ieder geval) de meeste waardevolle archiefstukken.

Erfgoedprijs

In principe rijkt de erfgoedcommissie jaarlijks de erfgoedprijs uit op Open Monumentendag. De erfgoedprijs wordt uitgereikt aan iemand die zich heeft ingezet voor het erfgoed in de gemeente Lochem. Helaas waren er in 2017 geen geschikte genomineerden en is de prijs niet uitgereikt. Het ziet er echter naar uit dat in 2018 de prijs weer uitgereikt gaat worden!

Vooruitblik

De commissie kijkt terug op een jaar van verandering en vernieuwde energie. De commissie rekent er op ook in 2018 in samenwerking met monumenteneigenaren, de monumentencoach en het (nieuwe) gemeentebestuur een positieve bijdrage te kunnen leveren aan het erfgoed binnen de gemeente Lochem. In 2018 staan in ieder geval de volgende zaken op de agenda:

Communicatie / dialoog

De commissie ondersteunt de wens van monumenteneigenaren dat de wederzijdse verhouding tussen de gemeente en de monumenteneigenaar ook in 2018 verder verbeterd wordt. De gemeente heeft in 2017 de eerste stappen gezet met oa het instellen van de Monumentencoach. De commissie ziet uit naar een constructieve samenwerking met de monumentencoach. De commissie heeft de monumentencoach uitgenodigd om bij de commissievergaderingen aanwezig te zijn. Vergaderingen van de erfgoedcommissie zijn in principe openbaar. Via deze weg willen we u dan ook van harte uitnodigen om een vergadering bij te wonen. De agenda wordt circa een week van de tevoren bekendgemaakt op de gemeentelijke website.

Cultuurhistorische waardenkaart

Zoals hierboven al aangegeven hebben RAAP en MAB de opdracht gekregen voor het opstellen van een cultuurhistorische waarden kaart voor de gemeente Lochem. De cultuurhistorische waardenkaart is geschikt om de basis te gaan vormen voor toekomstig cultuurhistorisch beleid (o.a. planologische borging). Daarnaast kan het inspiratie bieden voor recreatie, erfgoededucatie en PR-marketingstrategieën of ruimtelijk ontwerp (inrichting en beheer). De Cultuurhistorische waardenkaart zal in 2018 voor advies worden voorgelegd aan de commissie, waarna deze voor besluitvorming wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. De cultuurhistorische waardenkaart zal de basis vormen voor de verdere uitwerking van het gemeentelijke erfgoedbeleid.